

Nr 266.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 29 maj 1912.

» » » i Andra kammaren den 29 maj 1912.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jakt äfvensom åtskilliga i ämnet väckta motioner.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 96.)

Till Konungen.

I en till Riksdagen den 29 mars 1912 aflåten, proposition, nr 98, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogadt förslag till lag om rätt till jakt.

I sammanhang härmed har Riksdagen till behandling förehåft bland andra; fem i anledning af ifrågavarande proposition inom Riksdagen väckta motioner. Dessa motioner äro af följande lydelse:

1:o) »I en af undertecknade, vid årets riksdag afgifven motion, nr 210, rörande vissa ifrågasatta ändringar i bestämmelserna om upplåtelse af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker inom de nordligaste länen, framhölls bl. a., att lägenhetsinnehafvarna och kronotorparna på nämnda lägenheter sakna jakträtt till och med på det område, de som kronotorp disponera af kronans område. Ett sådant

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 14 saml. 75 häft. (Nr 266—267.) 1

förhållande hindrar till och med den fattige kronotorparen att falla t. ex. en fågel eller annat matnyttigt vildt inom kronotorpets område, äfven om bristen på lifsförnödenheter hos den i många fall från bebyggd trakt aflägsset boende torparen med dennes osäkra inkomstmöjligheter skulle vara synnerligen kännbar.

En sådan förbudslagstiftning måste — såvidt vi kunna finna — lätt fresta till öfverträdelser, verka demoraliserande och framskapa lagbrytare *dels* genom olämpligheten i lagen — kronan ställer ju faktiskt sina brukanderättsinnehafvare i detta afseende i en sämre ställning än den enskilde jordägaren i allmänhet gör — *dels* genom svårigheten att öfvervaka, att jaktförbudsbestämmelserna ej öfverträdas.

Nödvändigheten att borttaga detta förbud påpekades, som sagdt, i vår motion angående kronotorpen. Jordbruksutskottet, som i sitt utlåtande ej uttalade något afvisande af tanken på förbudets upphäfvande *i och för sig*, påpekade emellertid, att ett tillmötesgående af torparnes kraf på jakträtt, hvad beträffar skogstorp eller odlingslägenheter, belägna å kronoparker, endast kunde ske i samband med en lagändring af vår jaktlagstiftning. Inför detta uttalande af jordbruksutskottet ha vi ansett oss hafva anledning att, då nu kungl. proposition angående ändring af vår jaktlagstiftning föreligger, åter framdraga ofvannämnda fråga till ventilerung inom Riksdagen, i synnerhet som nämnda lagförslag ej upptager några uttryckliga bestämmelser, hvarigenom nämnda torparens jakträtt säkerställes. Paragraf 6 af lagförslaget innehåller nämligen endast följande bestämmelser angående jakträtt å kronans mark: »Boställshafvare och kronohemmansåbo äge jakträtt å boställets och kronohemmanets ägor. Är jord åt någon till brukande upplåten, nyttje brukaren, *där ej annorledes aftalas*, den jakt, som till jorden hörer».

Vi våga alltså i detta sammanhang med hänvisning till de skäl, som vi här ofvan och i förut nämnda motion framfört, yrka på, att vid nu skeende ändring af jaktlagstiftningen Riksdagen måtte uttryckligen inskrifva rätten för kronotorpare och innehafvare af lägenhet å kronodomänerna i de nordligaste länen att bedrifva jakt, *i första hand* å det område, som till brukande upplåtits, men äfven att denna rätt må utsträckas till att omfatta kronoparken, inom hvilken kronotorpet ligger, eller till viss utsträckning af kronoparken rundt om kronotorpet. Ett sådant medgifvande äfven i dess mera vidsträckta omfattning torde nog ej utgöra någon fara för vildtbeståndet i de nordliga länens vidsträckta områden, i synnerhet om *dels* vissa restriktioner göras — hvilka möjligen kunna ifrågasättas — gående ut på att från rätten till jakt undantages vissa mera värdefulla och sällsynta storvildtarter, *dels* bestämmel-

ser gifvas om, att jakträtten endast gäller jakt af matnyttigt vildt för eget husbehof.

Då ett sådant medgifvande, som i denna motion ifrågasatts, i öfrigt synes oss vara en rättvis erkänsla mot de å aflägsna kronodomäner boende torparne, hvilkas osäkra inkomstställning och pionjärbete för samhället synes oss afgjordt motivera en sådan åtgärds vidtagande, vilja vi hoppas, att Riksdagen bifaller vår anhållan. Vi vilja alltså hemställa, att Riksdagen vid antagandet af föreliggande förslag till lag om jakträtt (kungl. proposition nr 98) måtte i lagen inskrifva rätten för kronotorpare och lägenhetsinnehafvare å kronoparker inom de sex nordligaste länen att bedrifva jakt på lägenhetens område samt å kringliggande kronopark eller viss del däraf.

Tillika hemställa vi, att vederbörande utskott måtte formulera de ändringar och tillägg till nämnda lagförslag, som för vinnande af motionens syfte kunna vara erforderliga äfvensom vidtaga de förändringar med afseende på förslaget till förordning om kronans utöfvande af sin jakträtt (kungl. proposition nr 99), som eventuellt kunna anses behöfliga för uppnående af ofvanstående motions syfte.»

2:o) »Jakten är ett uttryck af människans barbari mot djuren. Då den nu emellertid anses nödvändig, utom för utrotandet af skadliga djur, jämväl för tillfredsställande af människans behof af föda m. m., bör en stigande civilisation dock bannlysa den enbara nöjesjakten och begränsa jakten åtminstone till fyllande af förenämnda uppgift.

Kronan bör vid tillgodogörande af sin jakträtt gå i spetsen för en dylik uppfattning. Och vidare bör kronan förbehålla främst dem, som hafva ett torftigt uppehälle på kronans jord, rättigheten att genom jakt fylla sitt husbehof. Af skogsstatens befattningshafvare torde därför också de lägsta böra främst ihågkommas, om än jägmästarnes jakträtt såsom gammal tradition dessutom bibehålles.

Det yrkas därför, att Riksdagen med anledning af propositionen nr 99 om tillgodogörande af kronans jakträtt ville besluta sådana ändringar i mom. 1, 2 och 3, att,

1:o) all privilegierad rätt till nöjesjakt bortfaller och jakt af icke skadliga djur får utövas endast till eget husbehof;

2:o) rätt till jakt af icke skadliga djur till eget husbehof tillerkännes dels innehafvare af lägenheter på den kronans mark, hvarå lägenheten är belägen, samt dels, utom förvaltande, jämväl bevakande personal, hvar inom sitt tjänstgöringsområde med rätt dock för domänstyrelsen att från jakt för viss tid fridlysa visst område, när jaktvärden befinnes kräfva det.

Jordbruksutskottet torde föreslå den omredigering af de tre första momenten och däraf följande jämkning af de öfriga, som af detta förslag föränledas.»

3:o) »Den värsta skada, som kan tillfogas det nyttiga villebrådet är att under dess fortplantningstid jakthundar löpa lösa uti jaktmarken. Det är uppenbart att sådana hundar vid dessa tider rent utaf kunna ihjälbita och uppäta de allra flesta ungar af det mindre villebrådet. Särskildt strängt förbud måste därför bestämmas för jakthundars kringströfvande under den tiden i mark, där villebråd finnes. Det synes oss därför icke vara nog skydd för det vilda med stadgandena uti 19 § af förslaget till lag om rätt till jakt, utan få vi därför hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att första delen af sagda paragraf skall erhålla följande lydelse:

'Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, under tiden från och med den 16 mars till och med den 15 augusti lös i mark, där villebråd finnes, böte hundens ägare eller innehafvare från 5 till 20 kronor; och vare denna ägare eller innehafvare dessutom skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet, samt underkastad det äfventyr, hvarom här nedan stadgas. Sådan förseelse åtalas af målsägare, af allmän åklagare samt af förvaltande och bevakande personal vid jägeristaten. När helst hund, som är sådan, att antagas kan, att den jagar eller ofredar villebråd, löper lös i mark, där villebråd finnes, äger jakträttsinnehafvaren eller hans folk rättighet att hunden upptaga. Det åligger etc.' (Lika som uti lagförslaget.)»

4:o) »Då Riksdagen nu går att behandla den af Kungl. Maj:t utfärdade nådiga propositionen nr 98 med förslag till lag om rätt till jakt, vore det önskligt att på samma gång någon uppmärksamhet riktades mot det fångstredskap, saxen, hvilket i stor utsträckning användes för fångande af räf. Detta sätt att fånga räf har dock förut mer än nu haft sitt berättigande därigenom att räfven betraktats såsom ett för matnyttigt villebråd ytterst farligt rofdjur och att enda sättet för dess utrotande var fångst med sax. Numera börjar en annan uppfattning göra sig gällande angående räfven, ty den anses nu icke så farlig för det matnyttiga villebrådet och är dessutom ett värdefullt pälsdjur, hvarför det kan sättas i fråga, huruvida den bör helt och hållet utrotas. Betraktar man sättet att fånga villebråd med sax ur djurskyddsvänlig synpunkt, så är det rent af upprörande, att i vår upplysta tid något så barbariskt kan vara tillåtet.

Tvenne slag af saxar användas för räffångst nämligen s. k. bet-

eller agnsax och s. k. trampsax. Det förstnämnda slaget är dock att föredraga framför det senare, därigenom att räfven i många fall tager betet med munnen och får saxen öfver hufvudet eller halsen. Detta är dock ej alltid fallet, ty räfven har benägenhet att krafsa åt sig betet med tassan och får då saxen om benet. Benpipan slås af, skinn och kött nötas så småningom bort, så att endast senor och nerver håller tassan fast vid benet och hindrar djuret att slita sig löst.

Den räf, som sålunda fastnat med benet i en sax, biter oupphörligt i saxens skalmar för att lösgöra sig, och om det är sträng vinter, hvilket ofta är förhållandet i Norrland, så fastnar djurets tunga vid det kalla järnet och blir sålunda bokstaffigen flådd. Själf har jag sett räfvar fångade i sax, hvars tunga varit ett enda blodigt köttstycke. Är så ägaren till saxen likgiltig att se om sina utlagda fångstredskap, hvilket ofta är händelsen, så att en räf får sitta i saxen under sist beskrifna förhållanden i flera dagar, så är detta ett djurplågeri så grymt, att jag anser det ovärdigt en lagstiftande församling att gå det obeaktadt förbi.

Beträffande andra sorters saxar eller s. k. trampsaxar så är förhållandet ännu värre. Dessa saxar läggas i djurens förut gjorda spår och slå alltid på benet, då räfven trampar i saxen. I de allra flesta fall slå äfven dessa saxar af benpipan, så att efter någon stunds arbete att komma lös endast senor och nerver hålla benet samman och hindrar en gång däri fastnadt djur att slita sig därifrån. Dessa saxar äro lätta och djuren släpa dem obehindradt med sig, hvarför det ofta händer, att ägaren till saxen ej hinner fatt en däri fastnad räf första dagen. Inträffar så oväder, kan djuret få förblifva i denna belägenhet i flera dagar. Jag har själf dödat räfvar, hvilka suttit i sådana saxar i åtta dagar.

Man kan lätt tänka sig, hvilka oerhörda lidanden ett djur i sådant tillstånd fått utstå. Munnen och tungan flådd, tänderna afbitna, ett ständigt slitande i senor och nerver samt urståndsatt att skaffa sig någon som helst föda.

Emedan dessa saxar läggas efter förut gjorda spår, händer det ofta att harar gå fast i dem. Dessa stackars djur få sålunda med afslagna benpipor lida en långsam och kvalfull död.

Med hvad jag sålunda anfört anser jag mig ha bevisat, att fångande af villebråd med sax ej är värdigt ett civiliseradt och upplyst folk, och då andra medel, som ej äro på långt när så barbariska, finnas att tillgå, i händelse räfstammen blir för riklig, och då det arbetas energiskt på att inpräglä i folkmedvetandet, att dödande af djur numera

ej bör ske på samma råa och hjärtlösa sätt som i forntiden, får jag med anhållan, att vederbörande utskott måtte på lämpligt ställe uti lagen inpassa stadgandet, hemställa, att Riksdagen måtte besluta, att all fångst af villebråd med sax må varda förbjuden;» samt

5:o) »På senare tider har man alltmera insett den stora ekonomiska betydelse det matnyttiga villebrådet äger uti allmänna hushållningen. Detta gäller uppenbarligen i särskildt hög grad i fråga om ett land med så stora skogsmarker och så stor geografisk utsträckning i öfrigt som vårt. Det har emellertid dröjt mycket länge innan denna sanning så att säga brutit igenom hos oss och ännu i denna dag finnes många, till och med bland jordägarne själfva, som ej fullt inse jaktens stora betydelse i ekonomiskt hänseende. Hvad kan nu orsaken härtill vara? Jo, enligt vår uppfattning, hufvudsakligen den, att jaktvården icke nog beaktats, och att därför tillgången på nyttigt vildt i vårt land icke på långa vägar är så god, som den med bättre jaktvård och skötsel kunde blifva. I samma mån som man genom lämplig vård vinner ökning uti vildt-tillgången, skall nog insikten om jaktens verkliga värde alltmera inses, och sedan går utvecklingen i rätt riktning af sig själf. Men de första stegen äro här som alltid de svåraste. Det gäller, såvidt vi förstå, i främsta rummet att bibringa alla dem, som idka jakt, en rätt uppfattning om jaktvårdens betydelse, så att icke som hittills den åsikten får kvarstå: 'andra må skona det villebråd, som för fortplantningens skull måste skonas; jag bryr mig inte om att skona något af de djur jag kan åtkomma.' För att åstadkomma en ändring uti detta afseende torde det viktigaste vara att verka för att jakten ordnas så, att en-hvar jägare skaffar sig en bestämd jaktmark, där han det ena året efter det andra utöfvar jakt, så att han vet, att om han rätt sköter jakten och vårdar det vilda, så gagnar detta i främsta rummet honom själf genom en alltmera ökad tillgång på vildt. Dessutom måste ovillkorligen åvägbringas noggrann kontroll öfver att jakt icke öfvas å olofflig tid eller å olofflig mark. Huru kan man begära, att en ägare eller innehafvare af en fastighet, till hvilken höra jaktmarker, skall med rätt uppfattning af att för det vildas fortbestånd vårda jakten och vid jaktens utöfning skona de djur, som därvid i främsta rummet böra skonas, om han vet, att kanhända dagen därpå hans jaktmark blir af-jagad af personer, som icke hafva någon rätt att bemäktiga sig hans villebråd och icke hafva det minsta intresse af huru vildtillgången på denna jaktmark i framtiden blir. Det må ju beklagas, att under sådana förhållanden ägaren af jaktmarken själf någon gång tänker: 'Det tjänar intet till att jag sparar de djur, som för det vildas fortbestånd böra

sparas, då jag icke har någon utsikt, att dessa djur ändå få vara vid lif.' Ett sådant åskådningssätt af en jaktmarksägare kan, säga vi, beklagas, men man äger knappast anledning att förvåna sig däröfver under de oeffterrättliga förhållanden, som i fråga om jaktens utöfning nu här i landet förefinnas. Det är ju under nuvarande förhållanden ytterst svårt för en jordägare att kunna skydda sin jaktmark från tjufskytte, och i många fall och på många trakter skulle det t. o. m. anses som ovänligt och ogint, att en jordägare önskade bevara sin jaktmark från utomstående personers jaktifver. Uppfattningen om att jakt-rätten är en rätt, som är värdefull och en rätt som bör tillkomma jordägaren och jordinnehafvaren lika oförkränt som hvarje annan rätt till enskild egendom, bör komma till erkännande och bryta igenom; detta är ett absolut villkor för att de stora förutsättningar vi hafva att af våra vidsträckta jaktmarker uttaga stora ekonomiska värden må kunna utnyttjas. Vi tro, att detta inte kan ske på något bättre sätt än att söka genom införande af jaktmärke få kontroll å alla dem, som nu utöfva jakt. Det synes oss som om detta medel, där det hittills användts, visat sig hafva medfört ett synnerligen godt resultat och vi tro, att det särskildt i vårt land och under våra nuvarande förhållanden skulle visa sig mycket välgörande utan att, såvidt vi inse, medföra några olägenheter för andra än för dem, som äro intresserade af att olofligt jaga på annans mark. Vi betona uttryckligen, att vi anse landets jordägare hafva rätt att fordra en sådan kontroll öfver alla dem, som skola tillåtas jaga, och att det endast på detta sätt skall blifva möjligt att jordägare, som själfva hafva intresse af jaktvården, skola kunna skydda sina jaktmarker från oberättigadt intrång från sådana jägare, som ej hafva sådant intresse.

Då uti Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 98, med förslag till lag om rätt till jakt, jaktpass eller jaktmärke föreskrifvits endast för utländsk undersåte, få vi därför hemställa, att skyldighet att utlösa jaktmärke måtte utsträckas äfven till svenska undersåtar, som vilja använda skjutgevär vid jakt, och vi bifoga här nedan förslag i sådant afseende. Till följd af den korta tid, vi haft för denna motions utarbetande finnas måhända formella brister uti förslaget. Vi anhålla därför att vederbörande utskott måtte i sådant fall föreslå nödiga formella ändringar äfvensom att på lämpligt ställe uti lagen inpassa stadgandena och att därvid bestämma paragrafernas nummer.

Vi föreslå sålunda, att Riksdagen måtte uti lagen om rätt till jakt införa nedanstående bestämmelser:

§.

Hvar och en, som utöfvar jakt med skjutgevär, skall därvid med undantag för de fall, som uti § här nedan nämnas, vara försedd med ett för det löpande året å den jagande utställt jaktmärke.

§.

Jaktmärke utfärdas för visst kalenderår samt gäller för lofflig jakt inom riket i dess helhet.

§.

Ej må jaktmärke öfverlätas eller till annan för begagnande utlämnas. Sker det, vare jaktmärket förbrutet och vare såväl öfverlåtaren som den, till hvilken öfverlåtelsen skett, underkastade ansvar på sätt nedan stadgas.

§.

Hvarje kommun å landet eller i stad skall bestämma den afgift, som för jaktmärke skall erläggas, dock minst tre kronor och högst femton kronor, hvilken afgift tillfaller kommunens kassa. Sådant beslut lände till efterrättelse från början af näst påföljande kalenderår intill slutet af det år, hvarunder beslut om afgiftens utgående med förändradt belopp blifvit fattadt.

Jaktmärke utfärdas å landet af kommunalnämndens ordförande och i stad af polismyndighet, eller, där särskild person efter vederbörande kommunalstyrelses förslag blifvit därtill af Konungens befallningshafvande förordnad, af denne. Jaktmärke utlöses af en hvar inom den kommun, där han är mantalsskrifven.

Om jaktpass för utländsk undersåte gälle hvad därom särskildt är stadgad.

Närmare föreskrifter om jaktmärke och hvad vid utfärdande af sådant är att iakttaga meddelas af Konungen.

§.

Den, som efter det denna lag trädte i kraft genom laga kraftägande utslag blifvit ådömd straff för jakt under olofflig tid eller fångst

med olaga redskap, mister det jaktmärke, han möjligen kan innehafva, och förlorar rätt att utlösa jaktmärke under ett år från den dag utslaget vunnit laga kraft. Den, som efter det denna lag trädte i kraft ådömts straff för jakt under oloflig tid eller fångst med olaga redskap två gånger, mister innehafvande jaktmärke och förlorar rätt att förvärfva sådant märke under två år från den dag straffet slutligen ådömdes.

Den, som efter det denna lag trädte i kraft ådömts straff för jakt under oloflig tid eller fångst med olaga redskap tre gånger, mister innehafvande jaktmärke och vare för all framtid förlustig rätt att utlösa jaktmärke.

§.

Hvad om jaktmärke är stadgadt gäller icke för jakt, däri Konungen eller medlem af det kungl. huset deltagar.

Samma stadganden äga ej heller tillämplighet:

å till skogsstaten hörande förvaltande och bevakande personal såvida angår dem tillåten jakt å kronans mark äfvensom elever och lärlingar vid skogsläroverken i fråga om jakt, som af dem för deras utbildning utöfvas å de under läroverkens vård och förvaltning ställda skogar;

i fråga om jakt inom Västerbottens och Norrbottens lappmarker;

i fråga om jakt efter säl och sträckande sjöfågel i skärgården eller vid hafskusten;

med afseende å jakt, som omförmäles uti §§ 7, 10 och 12 här ofvan;

i fråga om jakt å mark, som till jaktmark eller djurgård är inhägnad, eller skytte i gård eller trädgård, äfven om det är att anse såsom jakt;

med afseende å enskild ägare eller innehafvare af jord samt sådan jakträttsinnehafvares familj för jakt å den mark ägaren eller innehafvaren äger eller innehar.

§.

Förseelse mot stadgandena om jaktmärke straffas med böter från 5 till 20 kronor och åtalas af allmän åklagare så ock af förvaltande eller bevakande personal vid jägeristaten.»

I likhet med de åren 1900 och 1901 till Riksdagen aflåtna propositionerna med förslag, bland annat, till lag om rätt till jakt innehåller den nu förevarande propositionen icke några synnerligen genomgripande förändringar i hittills gällande bestämmelser i ämnet.

Sålunda har bibehållits regeln, att jakträtten skall åtfölja äganderätten, dock med det väsentliga undantaget, att jakträtten å häradsallmänning skulle tillkomma kronan, hvarjämte tillagts, att jakträtten omfattar jämväl rätten till s. k. fallvildt.

Beträffande sockenallmänning, byaskog och annan dylik samfällighet har emellertid jakträtten ansetts böra, där ej delägarna annat besluta, endast få utöfvas för delägarnas egna behof.

Lika med de nu gällande äro bestämmelserna om jakträtt för boställshafvare och kronohemmans åbo, samt om afgärda bys jakträtt.

I öfverensstämmelse med förenämnda propositioner åren 1900 och 1901 hafva bestämmelserna om jakträtt å öfverloppsmarker uteslutits och stadgandet om jakträtt å oafvittrad mark inskränkts att gälla endast sådan mark, som ej blifvit till lapparnas uteslutande begagnande anvisad.

Regeln att vid upplåtelse af nyttjanderätt till jord jakträtten skall, därest ej annorledes aftalats, åtfölja upplåtelsen, har i förslaget bibehållits.

Stadgandet om den s. k. förföljningsrätten öfverensstämmer med motsvarande bestämmelse i propositionerna åren 1900 och 1901, allenast med den ändring, som betingats däraf, att björnen numera anses böra skyddas för utrotning.

De i nu gällande jaktstadga meddelade föreskrifterna om jakthund, som löper lös i annans mark, hafva på det sätt ändrats, att ersättningskyldighet ålagts hundens ägare för skada, som hunden förorsakat å villebrådet, att föreskrifterna å ena sidan skola gälla alla hundar som jaga och ofreda villebråd men å andra sidan inskränkts till sådan mark, där villebråd finnes, samt att den tid under hvilken en person, som begagnat sig af rätten att upptaga hund, kan vara pliktig att underhålla hunden, betydligt förkortats.

Beträffande åtalsrätten har denna i fråga om förbrytelser, som endast förnärma enskild persons rätt, tillerkänts allenast målsägare under det att då intrång sker i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller öfverträdelse af de angående jaktpass meddelade föreskrifter, åtalsrätt tillkommer förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten, föreståndare och lärare vid statens skogsskolor samt allmän åklagare. Böter för öfverträdelser af lagen skola enligt förslaget i sin helhet tillfalla kronan.

Utom nu angifna föreskrifter, hvilka med eller utan förändring

eller tillägg hämtats från gällande jaktstadga, hafva i förslaget upptagits bestämmelser om jakträtt å väg, om sammanslutningar för ordnad jaktvård mellan flera fastighetsägare, om förbud mot användande i visst fall af bulvan vid fågelskytte och mot färdande med gevär m. m. öfver annans jaktområde samt om jaktpass för utländsk undersåte m. m.

Vid granskningen af ifrågavarande lagförslag har Riksdagen endast beträffande följande punkter funnit anledning till erinran.

2 §.

Det här intagna stadgandet, att jakträtt å häradsallmänning tillkommer kronan, synes icke öfverensstämma med den i lagförslaget i öfrigt genomförda principen, att jakträtt skall i första hand tillkomma en fastighets ägare. Riksdagen anser därför, att i denna paragraf bör med uteslutande af kronans jakträtt stadgas, att jakträtten å häradsallmänning må tillgodogöras för delägarnas räkning enligt de föreskrifter, som gälla för allmänningens förvaltning. Riksdagen har härmed afsett, att jaktens tillgodogörande skall ombesörjas af samma organ, som har allmänningens förvaltning i öfrigt om hand, således i det fall, att allmänningen är ställd under skogsstatens förvaltning och vård, vederbörande skogsstatstjänsteman samt i det fall, att allmänningsdelägarna själfva öfvertagit förvaltningen och vården af allmänningen, dennas styrelse. Inkomsten af jakten bör såsom annan inkomst från allmänningen fördelas mellan delägarna i allmänningen efter hvars och ens andel däri.

4 §.

Med anledning af stadgandena om jakt å väg har Riksdagen, då af utöfvandet af jakträtt å järnvägsområde åtskilliga olägenheter kunna uppstå, i detta sammanhang velat uttala sin förväntan, att Eders Kungl. Maj:t tager i öfvervägande, huruvida särskilda bestämmelser om jakt å järnväg må meddelas.

6 §.

Framställning har enligt hvad ofvan anförts gjorts dels i syfte att jakträtt måtte tillerkännas kronatorpare och lägenhetsinnehafvare i de sex nordligaste länen å lägenheternas områden och kringliggande

kronopark, dels ock i syfte att samtliga lägenhetsinnehafvare å kronojord måtte erhålla dylik rätt å de åt dem upplåtna områdena. Det synes Riksdagen, som härvid en viss skillnad bör göras mellan förstnämnda och öfriga delar af riket. Hvad innehafvarne af lägenheter å kronojord i de senare beträffar lära nämligen enligt Riksdagens förmenande förhållandena i allmänhet vara sådana, att jakträtt icke utan vidare kan tillerkännas dem, utan torde, i likhet med hvad som komme att gälla beträffande kronoarrendatorerna, det i enlighet med stadgandet i 2:a stycket af förevarande paragraf för hvarje särskildt fall böra pröfvas, huruvida en lägenhetsinnehafvare kan tillerkännas jakträtt å sin lägenhet eller icke. Hvad däremot angår skogstorp och odlingslägenheter, hvilka enligt 1904 och 1909 årens författningar upplåtits i de sex nordligaste länen, synas innehafvarna af desamma med hänsyn till de å dessa trakter rådande i ofvan först intagna motion närmare angifna förhållanden icke böra förvägras jakträtt å själfva torpens eller lägenheternas områden. Emellertid läser härvid böra göras ett undantag i fråga om jakten å älg, hvilken fortfarande således skall tillkomma kronan.

13 §.

Då tillräckliga skäl knappast torde föreligga att från de i denna § uppräknade skadliga djur utesluta örn och falk, hafva dessa djur, i likhet med hvad hittills varit fallet, här upptagits.

19 §.

Uti en af ofvan omförmälda motioner har framhållits den stora skada, som af kringströfvande jakthundar kan tillfogas det nyttiga villebrådet under dess fortplantningstid, och hafva motionärerna af sådan anledning hemställt, att strängt straff måtte bestämmas för den, som låter sina hundar löpa lösa under denna tid i mark, där villebråd finnes. Riksdagen delar den af motionärerna sålunda uttalade åsikten och håller således före, att utom den ersättningsskyldighet och det äfventyr, som i förevarande paragraf omförmäles och som Riksdagen anser böra stadgas jämväl för hundens innehafvare, i paragrafen äfven bör stadgas *straff* för hundens ägare eller innehafvare. I öfrigt har Riksdagen ansett, att åt paragrafen bör bibehållas en ordalydelse, som öfverensstämmer med Eders Kungl. Maj:ts förslag.

22 §.

Denna paragraf har ansetts böra fullständigas med straff för innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet, hvilken gör sig skyldig till olofflig jakt å älg på det åt honom upplåtna området.

23 §.

Beträffande den i denna paragraf intagna bestämmelsen därom att vid upprepad olofflig jakt å annans mark bössa, jaktredskap och hundar skola vara förbrutna, hafva de sakkunniga föreslagit, att dylik påföljd skulle inträda jämväl i det fall, att jaktredskap eller hundar icke blifvit den jagande främtagna. Väl torde i sistnämnda fall svårighet att anskaffa tillfyllestgörande bevisning ofta möta, men då å andra sidan äfven afhändande från tjufskytt af bössa m. m. mera sällan torde låta sig utföra, har Riksdagen ansett de sakkunnigas förslag böra oförändradt godkännas.

26 §.

Förseelse enligt 19 § i första stycket har Riksdagen ansett böra kunna åtalas utom af målsägare af de i andra stycket af ifrågavarande paragraf uppräknade personer.

Beträffande ofvan omförmälda framställning om förbud mot användandet af sax vid fångst af villebråd vill Riksdagen ansluta sig till den af motionären uttalade åsikten om det från djurskyddsvänlig synpunkt förkastliga i att vid fångst af såväl matnyttigt vildt som skadliga djur redskap begagnas, hvilka tillfoga de fångade djuren onödiga lidanden, och det torde icke kunna förnekas, att de för närvarande till dylika ändamål använda saxarna i allmänhet äro af sådan beskaffenhet. Om Riksdagen således anser sig böra biträda motionärens förslag, vill Riksdagen dock framhålla, att det finnes ett slags saxar, som i detta afseende kunna sägas utgöra ett undantag, nämligen de, hvilka användas för fångst af roffåglar. Dessa saxar äro nämligen enligt hvad Riksdagen har sig bekant så inrättade, att de i de flesta fall omedelbart döda de djur, som fastna däri. Ett förbud mot användande af saxar, med undan-

tag af de nyssnämnda roffågelssaxarna, torde emellertid icke böra intagas i nu ifrågavarande lag utan i den jaktstadga, som i sinom tid kommer att af Kungl. Maj:t utfärdas.

Hvad den i ofvan sist intagna motion gjorda framställningen om jaktmärke angår, har frågan härom förut varit föremål för Riksdagens pröfning utan att därvid vinna sin lösning. Det lär emellertid icke kunna förnekas, att införandet af en föreskrift om jaktmärke skulle särskildt ur jaktvårdssynpunkt medföra afsevärda fördelar. Af särskild vikt är härvid enligt Riksdagens förmenande, att ett stadgande om skyldighet för enhvar, som utom eget jaktområde bedrifver jakt, att hafva löst jaktmärke, skulle väsentligen underlätta jaktmarksägarnas sträfvan att skydda sina marker för tjuf- och okynnesskytte. Det torde vara ett allmänt erkänt förhållande, att man i de flesta fall saknar möjlighet att få en person fälld för oloflig jakt på grund af svårigheten att anskaffa bindande bevis. Om Riksdagen således anser sig böra biträda ett förslag i det af motionären afsedda syftet, kan Riksdagen emellertid icke utan vidare antaga de af motionärerna föreslagna bestämmelserna i detta hänseende. Dock anser sig Riksdagen kunna uttala sig rörande ungefärliga storleken af den afgift, som kan anses lämplig för jaktmärke, samt den rätt jaktmärket enligt Riksdagens åsikt skulle medföra. Hvad härvid beträffar afgiftens storlek, som torde böra vara lika för hela riket, synes densamma lämpligen kunna sättas ganska låg, exempelvis 3 kronor för år, och hvad angår jaktmärkets giltighet har Riksdagen funnit detsamma endast böra berättiga till jakt inom den kommun, där det blifvit löst, och skall följaktligen en person, som vill idka jakt å annans mark inom flera kommuner vara skyldig att i samtliga dessa uttaga jaktmärke.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla sina i anledning af ifrågavarande proposition och motioner fattade beslut. Riksdagen har sålunda för sin del antagit följande

Lag

om rätt till jakt.

Med upphäfvande af 1—11 §§, 18, 19 och 21 §§ i förnyade nådiga jaktstadgan den 21 oktober 1864 äfvensom af hvad nämnda stadga innehåller med afseende å öfverträdelse af sålunda upphäfdade föreskrifter, förordnas som följer:

1 §.

Jakträtt, hvari jämväl innefattas rätt till villebråd, som anträffas dödt (fallvildt), tillkomme, där ej annorledes i denna lag stadgas, en hvar jordägare på honom tillhörigt område.

2 §.

Å häradsallmänning må jakträtten i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som i öfrigt gälla för allmänningens vård och förvaltning, tillgodogöras för delägarnas gemensamma räkning.

3 §.

Å sockenallmänning, byaskog eller annan dylik samfällighet må delägarna, där de ej annorledes åsämjas, allenast för egna behof utöfva jakträtt.

Äro om allmänningens eller samfällighetens förvaltning särskilda föreskrifter gällande, äga delägarna i enlighet därmed fatta beslut om jakträttens tillgodogörande för gemensam räkning.

Afgärda by hafve jakträtt allenast å sina ägor inom hank och stör.

4 §.

Den, som äger väg, hafve icke jakträtt därå, med mindre han äger mark därintill.

Den, som äger marken å bägge sidor af väg, hafve, ändock han icke äger vägen, jakträtt därå.

Går väg i gränsen mellan skilda ägares mark och äger ingen af dem vägen, å den väg hafve en hvar af dem jakträtt.

5 §.

Å mark, hvilken såsom tvistig blifvit ställd under förbud, må icke någon af de tvistande utan öfverenskommelse jaga.

6 §.

Boställshafvare, kronohemmans åbo samt, inom de sex nordligaste länen, innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet å kronojord äge jakträtt å boställets, kronohemmanets, skogstorpets eller odlingslägenhetens ägor; dock må den innehafvare af skogstorp eller odlingslägenhet sålunda medgifna jakträtt icke innefatta rätt till jakt å älg.

Är eljes jord åt någon till brukande upplåten, nyttje brukaren, där ej annorledes aftalas, den jakt, som till jorden hörer.

7 §.

Å oafvittrad mark, som ej blifvit till lapparnas uteslutande begagnande anvisad, äfvensom i skärgård på klippor och skär, som ej höra till visst hemman, samt på öppna hafvet äge hvarje svensk man rätt att jaga; dock må jakt efter älg eller björn ej anställas, med mindre Konungen därtill gifvit lof.

8 §.

Är genom urminnes häfd eller genom särskildt stadgande, aftal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt annorledes, än här ofvan sagts, bestämdt om någons rätt till jakt, vare det gällande.

9 §.

Sluta ägare af särskilda fastigheter, hvilkas ägor bilda ett sammanhängande område, i sådan egenskap aftal om huru jakten å området må utöfvas och jaktvården handhafvas, skall å hvad aftalet innehåller om jaktens utöfvande och om skyldighet för ägare att å sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende tillämpas hvad i allmänhet stadgas om servitut; dock vare sådant aftal ej bindande utöfver femtio år från det aftalet slöts.

10 §.

Jakt efter varg eller järf må, om sådant djur bevisligen uppehållit sig i trakten, af en hvar företagas äfven å annans jaktområde, där jakträttsinnehafvaren hvarje gång förut om jakten erhållit under rättelse; och äge i sådant fall den jagande rätt att tillvarataga och behålla de djur af nämnda slag, han vid jakten faller.

11 §.

Den, som under idkande af lofflig jakt sårar villebråd så, att det faller å annans jaktområde inom ett hundra meter från gränsen af den jagandes jaktområde, må tillvarataga och behålla villebrådet. Är det älg, hjort eller rådjur, må den jagande dock ej från stället bortföra djuret utan i närvaro af två ojäfviga vittnen och vare han dessutom pliktig att sist å andra dagen, sedan djuret fälldes, om förhållandet underrätta jakträttsinnehafvaren eller den, som jorden innehar, eller någon af deras folk. Försummar den jagande något häraf, varde ansedd såsom den, där olofligt jagat å annans jaktområde.

Har någon å eget jaktområde eller eljest loffligt drifvit upp varg eller järf, äge han rätt att jakten inne på annans jaktområde fullfölja.

12 §.

Träffar någon tillfälligtvis, ehvar det vara må, varg, järf eller sälhund, då må han djuret fälla och behålla.

Inkommer djur, som skadligt är, i gård eller trädgård, hafve den, som där bor eller trädgården innehar, så ock deras folk rätt att döda och behålla detsamma, ändock att jakträtten därstädes tillkommer annan.

13 §.

Till skadliga djur räknas enligt denna lag varg, lo, järf, räf, utter, gräffing, iller, mård, hermelin, vessla, sälhund, vildkanin, örn, falk, berguf, duf- och sparfhök, korp och kråka.

14 §.

Utan särskildt tillstånd af den, som jorden innehar, må jakträttsinnehafvare icke söka efter vildt eller eljest idka jakt i gård eller trädgård,

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 14 saml. 75 häft. (Nr 266—267.) 3

icke heller, under tiden från och med den 1 maj till dess grödan är afmejad, å åker, som är med säd eller gräs besädd.

15 §.

Ej må någon utan lof skrämma eller mota villebråd från annans jaktområde; dock vare ej hinder för den, som jorden innehar, att därifrån bortskrämma eller bortdrifva villebråd, i den mån sådant erfordras för afvärjande af skada eller olägenhet.

16 §.

Bulvan för fågelskytte må ej utan lof uppsättas närmare annans jaktområde än tvåhundra meter.

17 §.

Med skjutgevär eller fångstredskap må icke någon utan tillstånd af jakträttsinnehafvaren färdas öfver annans jaktområde annorstädes än å till allmänt begagnande upplåten väg, med mindre af omständigheterna framgår, att det sker i lofliga ärenden, och hund, om sådan medföres, hålles kopplad.

18 §.

Lös hund må ej medtagas eller insläppas i annans hägnade jakt-park eller djurgård; sker det, vare hunden förverkad.

19 §.

Löper hund, som jagar eller ofredar villebråd, lös i mark, där villebråd finnes, under tiden från och med den 16 mars till och med den 15 augusti, böte hundens ägare eller innehafvare från och med fem till och med tjugu kronor och vare skyldig ersätta jakträttsinnehafvaren skada, som därigenom må anses hafva skett å villebrådet. Sker det å annan tid vare hundens ägare eller innehafvare ändock skyldig utgifva ersättning enligt hvad nyss är stadgad.

Anträffas hund, som löper lös i mark, hvarom nyss är sagdt, och är hunden sådan att antagas kan, att den jagar eller ofredar villebråd, äge jakträttsinnehafvaren eller hans folk rättighet att hunden upptaga.

Det åligger den, som hund sålunda upptagit, att därom ofördröjligen tillsäga hundens ägare eller, därest denne ej är känd eller icke kan träffas, låta kungöra i kyrkan för den församling, där hunden blifvit upptagen, och tre gånger i tidning inom orten. Vill ägare återfå hund, löse den med fem kronor eller, där inom ett år före upptagandet hund, tillhörig samma ägare, blifvit hos samma jakträttsinnehafvare löst, med tio kronor jämte ersättning hvarje gång för hundens föda och öfriga kostnader. Har ej ägaren utlöst hunden inom åtta dagar efter erhållen tillsägelse om upptagandet eller inom trettio dagar från det kungörelse därom blifvit uppläst i kyrkan och tredje gången införd i tidningen, vare hunden förverkad. Vill jakträttsinnehafvaren hellre taga lösen, vare hundens ägare skyldig att sådan enligt förut angifna grunder utgifva, därest talan därom instämnes inom trettio dagar efter det hunden varit att anse såsom förverkad.

20 §.

Katt, som anträffas utanför gård eller trädgård, må af jakträttsinnehafvaren eller hans folk saklöst dödas.

21 §.

Utländsk undersåte må ej inom riket idka jakt med skjutgevär, med mindre han är försedd med för honom personligen utfärdadt jaktpass; dock vare sådan undersåte berättigad att å fastighet, som han med Konungens tillstånd besitter, jaga utan att innehafva jaktpass. Sådant vare ej heller erforderligt för främmande makts beskickning.

Jaktpass utfärdas i den ordning och mot den afgift till kronan, Konungen bestämmer.

Den jagande vare pliktig att vid anfordran af förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten eller föreståndare och lärare vid statens skogsskolor eller af vederbörande kronobetjänt eller särskildt förordnad polisman framvisa jaktpasset.

22 §.

Jagar någon olofligt å annans jaktområde, straffes efter allmän strafflag och vare, där han tillika gjort sig skyldig till öfverträdelse af de angående jaktpass meddelade föreskrifter, jämväl underkastad särskildt ansvar enligt 24 § i denna lag.

Har vid jakten villebråd åtkommit, vare villebrådet eller, om det

ej kan tillrättaskaffas eller undergått förskämning, dess värde förverkadt till jakträttsinnehafvaren eller, om jakten skett å jord, där jakträtten tillkommer kronan, eller å område, som i 7 § omförmåles, eller under tid, då enligt hvad särskildt är stadgadt jakt efter sådant villebråd icke är tillåten, till åklagaren.

Har jaktpass för den jagande utfärdats, vare det förbrutet.

Såsom oloflig jakt enligt denna lag skall anses, om någon å annans jaktområde olofligen tillvaratager fallvildt.

Såsom oloflig jakt å annans jaktområde skall anses, om någon olofligen utfövar jakt å älg, som i 6 § sägs.

23 §.

Anträffas å bar gärning någon, som olofligt jagar å annans jaktområde, må jakträttsinnehafvaren eller den, som jorden innehar, äfvensom deras folk af den jagande taga bössa, annan jaktredskap och hundar till vedermäle och pant samt behålla det, till dess han rätt för sig bjuder.

Å jord, där jakträtt tillkommer kronan, så ock å område, som i 7 § omförmåles, hafva förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten äfvensom föreståndare och lärare vid statens skogsskolor samt allmän åklagare enahanda rätt.

Har den, som blifvit dömd till ansvar för oloflig jakt å annans jaktområde, inom två år därefter ånyo gjort sig skyldig till sådan förseelse, vare bössa, annan jaktredskap och hundar förbrutna. Hvad sålunda förbrutits skall å offentlig auktion försäljas och tillfalle försäljningssumman, sedan afdrag skett för omkostnader och panthafvare njutit sin panträtt enligt denna § till godo, fattigkassan i den kommun, där förseelsen ägt rum.

24 §.

Öfverträder någon det i 21 § stadgade förbud, böte från och med fem till och med ett hundra kronor och vare dessutom pliktig att erlagga den högsta för jaktpass fastställda afgift.

För berörda afgifts erläggande svare, lika med den skyldige, jämväl den, som till honom upplåtit jakträtt eller tillåtit honom i jakten deltaga, med rätt likväl att af den skyldige söka åter, hvad som sålunda erlagts.

För underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktpass eller vägran att på anmodan af den, som vederbör, framvisa detsamma, vare straffet böter från och med fem till och med femtio kronor.

25 §.

Bryter någon emot hvad i 14 § är föreskrifvet, böte från och med fem till och med femtio kronor.

Öfverträder någon förbud, som i 15, 16 eller 17 § är stadgadt, och är ej förseelsen att anse såsom oloflig jakt å annans jaktområde, straffes med böter från och med fem till och med ett hundra kronor. Var det i fall, som afses i 15 §, älg eller hjort, som skrämdes eller motades, vare straffet böter från och med fem till och med två hundra kronor.

Om ansvar i fall att hund löper lös i mark, där villebråd finnes, stadgas i 19 §.

26 §.

Förbrytelser mot denna lag, hvilka blott förnärma enskild persons rätt, må icke åtalas af annan än målsägaren.

Sker intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt eller öfverträdelse af de angående jaktpass meddelade föreskrifter eller är någon förfallen till ansvar jämlikt 19 § första stycket, äge förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten äfvensom föreståndare och lärare vid statens skogsskolor jämte allmän åklagare att föra talan därom.

27 §.

Hvad i 17 kap. 11 § rättegångsbalken förordnas om dem, som, rättens eller Konungens befallningshafvandes bud och ärenden gå, gälle ock om de här ofvan i 26 § omförmälda, vid skogsstaten och skogsläroverken anställda personer i mål, som afses i samma §.

28 §.

Vid jakt å område, som af annan innehafves, vare jakträttsinnehafvaren skyldig ersätta all skada, som å mark, hägnad eller annan egendom förorsakas vare sig af honom själf eller annan, hvilken han gifvit lof att jaga, eller af de vid jakten använda biträden eller hundar.

29 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan.
Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

30 §.

Om rätt till jakt å område, som är till nationalpark afsatt, äfvensom beträffande svenska och norska lappers rätt till jakt i vissa delar af riket gälle hvad särskildt är stadgadt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1913, dock att hvad i 6 § 2 mom. är stadgadt icke gäller om brukare, till hvilken jord är upplåten före utfärdandet af jaktstadgan den 21 oktober 1864.

Vidare får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte *dels* i blifvande jaktstadga intaga förbud mot användande af sax vid fångst af andra djur än roffåglar, *dels ock* låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser angående jaktmärke.

Stockholm den 29 maj 1912.

Med undersätlig vördnad.
